

การส่งออกของไทย: สถานการณ์
แนวโน้ม และการเตรียมความพร้อม

อาชนัน เกาะไพบูลย์
เพชรธรินทร์ วงศ์เจริญ

กันยายน 2558

RESEARCH PAPER

ฉบับที่ 5

THAMMASAT ECONOMIC FOCUS
โครงการติดตามประเด็นเศรษฐกิจไทย

การส่งออกของไทย: สถานการณ์ แนวโน้ม และการเตรียมความพร้อม

อาชนัน เกาะไพบูลย์^{1*} และ เพ็ชรธรินทร์ วงศ์เจริญ^{2**}

เกริ่นนำ

การส่งออกเป็นเครื่องจักรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยมากกว่าสามทศวรรษผ่านทางด้านอุปสงค์และอุปทานของระบบเศรษฐกิจ โดยการส่งออกในตัวเองเป็นองค์ประกอบสำคัญอันหนึ่งในอุปสงค์มวลรวมที่กระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้นคล้ายคลึงกับการบริโภคและการลงทุนภาคเอกชน² ในขณะเดียวกันการส่งออกยังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการยกระดับการพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัย เพิ่มศักยภาพทางด้านการผลิตของประเทศและเป็นการกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจในระยะยาว

ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาหลายๆ ฝ่ายกำลังตั้งคำถามกับบทบาทการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของภาค การส่งออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องประเทศไทยพึ่งพาการส่งออกมากเกินไปหรือไม่³ บ้างก็เชื่อว่า ผลกระตุ้นเศรษฐกิจของภาคการส่งออกกระจุกตัวในเมืองใหญ่ไม่ได้มีผลกระจายแก่ผู้บริโภคนวงกว้าง⁴ แม้ในหลักวิชาการที่ถูกต้อง การสรุปว่าประเทศไทยพึ่งพาการส่งออกมากเกินไปอาจเป็นข้อสรุปที่เร็วเกินไป และการกล่าวอ้างว่าผลการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาคส่งออกกระจุกตัวเป็นเรื่องที่ผู้เขียนมีความเห็นต่างอย่างมาก แต่วันนี้กระแสสังคมมุ่งไปที่ปัญหาเฉพาะหน้า คือ ปัญหาการส่งออกและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการที่อัตราการขยายตัวของการส่งออกลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ มค. 2558 เป็นต้นมา ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักของบทความนี้จึงเป็นการเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาการส่งออกของไทย อนึ่งบทความนี้

* อาจารย์ประจำ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ archanun@econ.tu.ac.th

** นักวิจัยของศูนย์บริการวิชาการ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และผู้ช่วยบรรณาธิการวารสารเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ petchtharin.w@st.econ.tu.ac.th

² อย่างไรก็ตามตัวคูณทวี (multipliers) ของการส่งออก การบริโภค และการลงทุนภาคเอกชนไม่จำเป็นต้องเท่ากันเสมอ

³ ไทยรัฐ [เปิดใจ "สมคิด" ฟันเศรษฐกิจไทย](http://www.thairath.co.th/content/521722) 31 สิงหาคม 2558 download ที่ <http://www.thairath.co.th/content/521722> เมื่อ 2 กันยายน 2558

⁴ ประชาชาติธุรกิจ เศรษฐพิบัติ สุทธิสาหนฤพุมิ ไทยกำลังเผชิญ วิกฤตครัวเรือน 10 กันยายน 2558 download ที่ http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1441858239 เมื่อ 12 กันยายน 2558

ไม่ได้ออกแบบให้เป็นบทความวิชาการเต็มรูป (Academic Paper) แต่เป็นบทความที่มุ่งวิเคราะห์เหตุการณ์ปัจจุบันที่อยู่ในความสนใจของคนในสังคมและให้ความสำคัญกับนโยบายทางนโยบายต่อประเทศไทย

องค์ประกอบของบทความประกอบไปด้วย 4 ส่วนที่สำคัญ ส่วนแรก **ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาการส่งออกของไทยในทศวรรษที่ผ่านมา** เป็นการนำเสนอลักษณะพื้นฐานของการส่งออกของไทยที่สำคัญและเป็นเรื่องที่ต้องเข้าใจเป็นอันดับแรกก่อนที่จะเข้าไปประเมินสถานการณ์การส่งออกที่เกิดขึ้นในปัจจุบันซึ่งนำเสนอในส่วนที่สอง (**สถานการณ์การส่งออกที่ลดลงใน 7 เดือนแรกของปี 2558 และคำอธิบาย**) เจาะลึกถึงสถานการณ์การส่งออกของไทยที่วิเคราะห์ทั้งแนวโน้มการส่งออกที่ผ่านมาของไทยและการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค และอธิบายถึงสาเหตุหลักที่อธิบายผลการดำเนินงานการส่งออกของไทย ส่วนที่สาม **มองออกไปข้างหน้า: แนวโน้มการส่งออกของไทยและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ** เป็นการพิจารณาแนวโน้มของการส่งออกของไทยว่าจะเป็นอย่างไรระยะสั้น และนำเสนอปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญ ส่วนสุดท้าย **ประเด็นส่งท้าย: การเตรียมความพร้อม** เป็นการขมวดประเด็นและนำเสนอประเด็นพิจารณาทางด้านนโยบายที่ภาครัฐควรคำนึงถึง

1. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาการส่งออกของไทยในทศวรรษที่ผ่านมา

เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการส่งออกของไทย เราจำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานของการส่งออกของไทยที่จำเป็น ด้วยพื้นที่ที่จำกัดเราคงขอนำเสนอลักษณะที่สำคัญและจำเป็นที่ให้อ่านสามารถเข้าใจถึงปัญหาในปัจจุบันได้ดีขึ้นเพียง 3 ประการ ประการแรก คือ การส่งออกของไทยเชื่อมโยงอย่างเหนียวแน่นในเครือข่ายของบริษัทข้ามชาติ โดยกว่า 2 ใน 3 ของการส่งออกไทยโดยเฉลี่ยในช่วง 2547-57 เกี่ยวข้องกับเครือข่ายการผลิตข้ามชาติ (อาชนัน และคณะฯ 2558)⁵ โดยบทบาทของบริษัทข้ามชาติเกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นผู้กำกับเครือข่ายการผลิตอย่างเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น และในลักษณะที่เป็นเพียงบริษัทจัดซื้อโดยที่ไม่มีโรงงาน (Fabless) เช่น อาหารแปรรูป เสื้อผ้า เป็นต้น นโยบายสำคัญของการเชื่อมโยงในเครือข่าย คือ การส่งออกจะอ่อนไหวต่อสถานะเศรษฐกิจโลก (High

⁵ อาชนัน เกาะโพบูลย์ และคณะฯ (2558), โครงการศึกษาผลกระทบของ Global Supply Chain จากการเจรจาความตกลงการค้าเสรีทวีภาคีและพหุภาคีต่ออุตสาหกรรมไทย, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

Trade Elasticity) (Freund, 2009)⁶ กล่าวคือ ในเวลาที่เศรษฐกิจโลกขยายตัว การส่งออกจะขยายตัวในอัตราที่สูงกว่า แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเศรษฐกิจโลกซบเซาอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การส่งออกก็จะหดตัวลงสูงเช่นกัน นอกจากนี้ สำหรับประเทศที่อยู่ในเครือข่ายอย่างประเทศไทยที่เราอาจเห็น การกระจายตลาดส่งออกสินค้าก็ตาม แต่การกระจายตลาดเป็นผลจากการแบ่งขั้นตอนการผลิตและกระจายไปยังประเทศต่างๆ การส่งออกไปตลาดใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการส่งออกต่อเนื่อง (Derived Export) กล่าวคือ การส่งออกจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อประเทศที่อยู่ปลายทางของเครือข่ายการผลิต เช่น การเป็นฐานการประกอบสินค้า สามารถส่งออกได้ ดังนั้นหากเศรษฐกิจโลกอยู่ในสถานะซบเซา การส่งออกของประเทศต่างๆ ในเครือข่ายการผลิตก็จะลดลงตามไปด้วย

นัยยะสำคัญของการเชื่อมโยงในเครือข่าย คือ การส่งออกจะอ่อนไหวต่อสถานะเศรษฐกิจโลก (High Trade Elasticity) (Freund, 2009) กล่าวคือ ในเวลาที่เศรษฐกิจโลกขยายตัว การส่งออกจะขยายตัวในอัตราที่สูงกว่า แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเศรษฐกิจโลกซบเซาอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การส่งออกก็จะหดตัวลงสูงเช่นกัน

ประการที่สอง การส่งออกของไทยในช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านมาได้รับอานิสงค์จากการก้าวกระโดดของราคาสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodity Price Boom) อานิสงค์เกิดขึ้นทั้งทางตรงที่สัดส่วนของสินค้าเกษตรส่งออกต่อการส่งออกรวมของไทยเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมาและผลทางอ้อมอันเนื่องจากประเทศที่ส่งออกสินค้าโภคภัณฑ์เหล่านี้มีรายได้สูงขึ้นและมีความต้องการสินค้าและบริการนำเข้าเพิ่มขึ้นรวมทั้งสินค้าจากประเทศไทย ดังเราเห็นได้จากประเทศเหล่านี้ได้กลายเป็นตลาดส่งออกสำคัญของไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาโดยเฉพาะ ออสเตรเลีย รัสเซีย สมาชิกใหม่ของสหภาพยุโรป ตะวันออกกลาง และบราซิล (ตารางที่ 1)

ประการที่สาม แม้ว่าในช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านมา ตลาดส่งออกของไทยมีการกระจายตัวเพิ่มมากขึ้น (Market Diversification) แต่การกระจายตัวของตลาดส่งออกยังเกิดขึ้นในวงจำกัดเฉพาะกลุ่มประเทศอินโดจีน รัสเซียและออสเตรเลีย เท่านั้น ในขณะที่การลดการพึ่งพาส่งออกหลักดั้งเดิมอย่างสหรัฐฯและสหภาพยุโรปและหันมาพึ่งพาส่งออกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเพิ่มมากขึ้น โดยตลาดจีน และกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นเพียงการเปลี่ยนรูปแบบการพึ่งพาจากการพึ่งพาโดยตรงที่ไทยส่งไปยังตลาดดั้งเดิมเหล่านี้มาเป็น

⁶ Freund, C. (2009), 'The Trade Response to Global Downturns: Historical Evidence', *World Bank Policy Research* WP5015, World Bank, Washington.

การพึ่งพาทางอ้อมผ่านเครือข่ายการผลิตของบริษัทข้ามชาติที่ไทยส่งต่อไปยังฐานการผลิตอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อผลิตต่อและส่งไปจำหน่ายยังตลาดดั้งเดิม ดังนั้นระดับการพึ่งพาดตลาดหลักดั้งเดิมจำเป็นต้องพิจารณาทั้งทางตรงและทางอ้อมพร้อมๆ กัน นอกจากนี้การกระจายตัวของตลาดและการทวีความสำคัญของตลาดในภูมิภาคไม่ได้เป็นเครื่องชี้วัดว่าการส่งออกของไทยลดการพึ่งพาดตลาดส่งออกดั้งเดิมที่กำลังเผชิญปัญหาเศรษฐกิจอยู่ ณ ขณะนี้แต่อย่างใด (ตารางที่ 1)

2. สถานการณ์การส่งออกที่ลดลงใน 7 เดือนแรกของปี 2558 และคำอธิบาย

การส่งออกเริ่มเป็นที่สนใจของผู้คนในวงกว้างในปี 2558 ที่การส่งออกมีอัตราการขยายตัวติดลบอย่างต่อเนื่องทุกเดือนโดยเฉลี่ยช่วง 7 เดือนแรกของปีการส่งออกหดตัว ร้อยละ 3.4 เมื่อเทียบกับช่วงระยะเวลาเดียวกันของปีก่อน อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงปัญหาการส่งออกได้ส่งสัญญาณตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา ที่ค่อนข้างผันผวนและมีหลายๆ เดือนที่อัตราการขยายตัวการส่งออกติดลบ (ภาพที่ 1) ผลการดำเนินการของการส่งออกดังกล่าวเป็นผลมาจากเศรษฐกิจโลกยังไม่ฟื้นตัวจากวิกฤต Subprime ที่เริ่มตั้งแต่ช่วงปี 2551

ตารางที่ 2 นำเสนอการขยายตัวของการส่งออกรายสินค้าในช่วง 7 เดือนแรกของปี 2558 เราพบว่ากลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวลดลงสูงสุด ได้แก่กลุ่มสินค้าเกษตร (ร้อยละ -6.7) รองลงมาได้แก่สินค้าอาหารแปรรูปและสินค้าอุตสาหกรรม ที่ลดลงในอัตราร้อยละ 3.5 และ 2.3 ตามลำดับ สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในตารางที่ 2 คือ สินค้าเกษตรที่มีมูลค่าการส่งออกลดลงอย่างมากได้แก่ ยางพารา ประมงและ ข้าว แต่สำหรับยางพาราและประมงมูลค่าการส่งออกที่ลดลงเป็นผลทางด้านราคา ในขณะที่ปริมาณการส่งออกยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

หากพิจารณาตลาดส่งออกในแต่ละภูมิภาคในตารางที่ 1 เราพบแนวโน้มที่น่าสนใจดังนี้ แนวโน้มแรกในช่วง 7 เดือนแรกของปี 2558 การอัตราการส่งออกหดตัวมากที่สุดคือกลุ่มตลาดใหม่ (ร้อยละ -17) ประกอบไปด้วย กลุ่มตะวันออกกลาง (ร้อยละ -14.4) รัสเซีย (ร้อยละ -43) และบราซิล (ร้อยละ -16.4) ดังที่กล่าวมาข้างต้นการทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นของตลาดเหล่านี้เป็นผลทางอ้อมมาจากการก้าวกระโดดของราคาสินค้าโภคภัณฑ์ซึ่งปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงซบเซา (Bust)

แนวโน้มประการที่สอง คือ ตลาดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นตลาดที่มีอัตราการขยายตัวการส่งออกติดลบมากรองลงมา โดยลดลงถึงร้อยละ 5.8 โดยตลาดส่งออกที่ลดลงอย่างมากได้แก่ จีนและสมาชิกดั้งเดิมของอาเซียน โดยเฉพาะสิงคโปร์และมาเลเซีย โดยอัตราการขยายตัวการส่งออกลดลงถึงร้อยละ -7.2 และ 4.2 ตามลำดับ สิ่งที่น่าสนใจในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ กลุ่มประเทศ CLMV เป็นกลุ่มประเทศที่มีอัตราการขยายตัวที่สูงและสวนทางกับตลาดอื่นๆ ที่สำคัญ คือ การส่งออกขยายตัวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สะท้อนจากสัดส่วนต่อการส่งออกรวมที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา

แนวโน้มประการที่สาม คือ ตลาดส่งออกดั้งเดิมอย่างสหรัฐ และสมาชิกดั้งเดิมของสหภาพยุโรป (หรือกลุ่ม EU15) มีผลการดำเนินงานในระดับปานกลาง โดยโดยภาพรวมอัตราการขยายตัวส่งออกติดลบร้อยละ 0.7 โดยตลาดสหรัฐฯ ยังคงขยายตัวร้อยละ 3.7

แนวโน้มประการสุดท้าย คือ ตลาดออสเตรเลีย นิวซีแลนด์และอินเดียซึ่งเป็นสมาชิกสำคัญภายใต้กรอบ ASEAN+6 หรือ Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) เป็นกลุ่มที่การส่งออกในช่วง 7 เดือนแรกขยายตัวสูงถึงร้อยละ 6.7 โดยเฉพาะออสเตรเลียที่ขยายตัวสูงถึงร้อยละ 11

สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือ ตลาดส่งออกที่มีการขยายตัวติดลบเป็นตลาดที่เรามีการทำความตกลงการค้าเสรีด้วยแล้วทั้งสิ้น ดังนั้นเราควรย้อนถามว่าความตกลงการค้าเสรีได้มีส่วนช่วยกระตุ้นการส่งออกได้อย่างเป็นเนื้อเป็นหนังหรือไม่ และคุ้มค่ากับงบประมาณ บุคลากร และเวลาที่ใช้ไปในการเจรจาหรือไม่อย่างไร ก่อนที่จะเร่งเดินหน้าเจรจาและลงนามต่อไป หากไม่คุ้มค่า เราควรเลือกคู่เจรจาที่เหมาะสม โดยเฉพาะในสถานการณ์การฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกที่ยังอึมครึม ประเทศต่างๆ พยายามกระตุ้นการส่งออกเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในประเทศ การสร้างมาตรการกีดกันทางการค้าในสัญญาความตกลงการค้าเสรีสามารถทำได้ง่าย โดยเฉพาะกับประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ

สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือ ตลาดส่งออกที่มีการขยายตัวติดลบเป็นตลาดที่เรามีการทำความตกลงการค้าเสรีด้วยแล้วทั้งสิ้น ดังนั้นเราควรย้อนถามว่าความตกลงการค้าเสรีได้มีส่วนช่วยกระตุ้นการส่งออกได้อย่างเป็นเนื้อเป็นหนังหรือไม่ และคุ้มค่ากับงบประมาณ บุคลากร และเวลาที่ใช้ไปในการเจรจาหรือไม่อย่างไร

แม้ที่ผ่านมาคำอธิบายถึงสถานการณ์การส่งออกจะมีมากไม่ว่าจะเป็น การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก การลดลงของราคาสินค้าเกษตรและสินค้าโภคภัณฑ์ต่างๆ และการตัดสินใจ GSP ของยุโรปที่กีดตัน การส่งออกสินค้าในหมวดสินค้าประมงในช่วงเดือนเมษายน หากเราพิจารณาจากลักษณะพื้นฐานการส่งออกของไทย (อธิบายแล้วในส่วนที่ 1) และผลการดำเนินการในแต่ละตลาดที่อธิบายข้างต้น เราเชื่อว่าปัจจัยหลักที่อธิบายผลการดำเนินการส่งออกของไทยในช่วง 7 เดือนแรก คือ เศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว หรือฟื้นตัวช้ากว่าที่คาดการณ์ ในขณะที่การลดลงของราคาน้ำมันและการลดลงของราคาสินค้าเกษตรและสินค้าโภคภัณฑ์ต่างๆ ล้วนแล้วแต่เป็นผลพวงจากเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว ไม่ใช่ปัจจัยที่กระทบการส่งออกโดยตรง

เชื่อว่าปัจจัยหลักที่อธิบายผลการดำเนินการส่งออกของไทยในช่วง 7 เดือนแรก คือ เศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว หรือฟื้นตัวช้ากว่าที่คาดการณ์ ในขณะที่การลดลงของราคาน้ำมันและการลดลงของราคาสินค้าเกษตรและสินค้าโภคภัณฑ์ต่างๆ ล้วนแล้วแต่เป็นผลพวงจากเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว ไม่ใช่ปัจจัยที่กระทบการส่งออกโดยตรง

ในขณะที่มันคงเป็นการเร็วเกินไปที่จะสรุปว่า GSP ให้ผลกระทบทางลบต่อการส่งออกของไทยอย่างมีนัยยะสำคัญ แต่สิ่งที่แน่นอน คือ ผลที่เกิดขึ้นไม่ใช่ผลด้านบวก เพียงแต่ผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นน่าจะมีจำกัดด้วยเหตุผลสองประการ ประการแรกคือ ไทยเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ ดังนั้นโอกาสที่จะเกิดการหันไปพึ่งพาทลาดอื่นแทนจึงไม่ใช่เรื่องง่ายนัก ประการที่สอง ปัจจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือจากราคามีบทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ ในการกำหนดความสามารถในการแข่งขันสำหรับฐานการผลิตของไทย⁷ การเปลี่ยนแปลงจึงไม่ได้เกิดขึ้นง่ายๆ การเทียบราคาเพียงอย่างเดียวโดยเฉพาะหากเราพิจารณาความสามารถในการแข่งขันในระยะปานกลาง

สิ่งที่เป็นผลพวงของการส่งออกที่ชะลอตัว คือ เศรษฐกิจโดยรวมก็จะชะลอตัว เรื่องดังกล่าวคงไม่อยู่นอกเหนือความคาดหมายใดๆ สำหรับประเทศที่พึ่งพาการส่งออกเป็นกลจักรขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างประเทศไทย การส่งออกที่ชะลอตัวลงทำให้ส่วนราชการและสถาบันวิจัยต่างๆ ต่างปรับลดการคาดการณ์เศรษฐกิจไทย สิ่งที่น่าสนใจจากการคาดการณ์ดังกล่าวมีการปรับหลายต่อหลายครั้งและต่างจากที่ประมาณการณ์ไว้เดิมอย่างมาก (ตารางที่ 3) ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะการคาดการณ์ในแบบจำลองของสำนักต่างๆ ไม่สามารถคาดเดา

⁷ ข้อมูลการวิเคราะห์ราคาต่อหน่วยของกุ้งนำเข้าของสหภาพยุโรปพบว่า กุ้งที่นำเข้าจากไทยและเวียดนามน่าจะเป็นคนละประเภทกัน

สถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ฟื้นตัวช้าที่ควรจะเป็นและไม่ได้ผนวกธรรมชาติการส่งออกของไทยโดยเฉพาะการเชื่อมโยงในเครือข่ายการผลิตของบริษัทข้ามชาติเข้าไปในแบบจำลองอย่างเหมาะสม

หากเรานำอัตราการขยายตัวการส่งออกของไทยมาพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ระหว่างมกราคม 2555 ถึงเมษายน 2558 ดังในภาพที่ 2 (อันประกอบไปด้วย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ จีน เกาหลีและ ไต้หวัน) จะเห็นได้ว่าอัตราการขยายตัวของการส่งออกของทุกประเทศในภูมิภาคเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งสิ้นและเกาะกลุ่ม ที่สำคัญอัตราการขยายตัวของการส่งออกของไทยที่ผ่านมาอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ได้เลวร้ายที่สุดอย่างที่มีการวิตกกังวล นัยยะสำคัญของการเคลื่อนไหวของการส่งออกขึ้น-ลงดังกล่าวสะท้อนถึงบทบาทของเครือข่ายการผลิตข้ามชาติที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศไทยซึ่งเป็นโรงงานผลิตสินค้าของโลก หรือเป็น World Factory ดังนั้นการฟื้นตัว-ไม่ฟื้นตัว การฟื้นตัวเร็ว-ช้า ของเศรษฐกิจโลกจึงเป็นปัจจัยในการกำหนดการฟื้นตัวของ การส่งออกของไทยและประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค

ตารางที่ 4 นำเสนอส่วนแบ่งตลาดและอันดับโลกของสินค้าไทยระหว่างปี 2552-2557 เราพบว่า สินค้าไทยหลายรายการที่ส่วนแบ่งตลาดโลกของไทยสูงและหลายๆ รายการเราเป็นผู้ส่งออกอันดับ 1 ของโลก เช่น กุ้งแปรรูป และปลาทูน่ากระป๋อง ข้อมูลเหล่านี้เป็นเครื่องยืนยันว่าผลการดำเนินงานของไทยที่ผ่านมา ไม่ได้แย่อย่างที่หลายๆ ฝ่ายมีการอนุมานจากการย้ายฐานของบริษัทผลิตเครื่องรับโทรทัศน์ของเกาหลี⁸ ไปยัง เวียดนามและการส่งออกที่ขยายตัวติดลบในช่วงที่ผ่านมาไม่ได้บ่งบอกถึงโอกาสที่ไทย จะหลุดออกจาก Network แต่อย่างใด แต่สาเหตุหลักมาจากเศรษฐกิจโลกที่ซบเซาเท่านั้น

⁸ การย้ายฐานการผลิต Samsung หรือ LG เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิต ผลการแข่งขันระหว่างบริษัทข้ามชาติจากประเทศเกาหลีและญี่ปุ่น และการแบ่งงานกันทำในเครือข่ายการผลิต ในความเป็นจริงมีหลาย ๆ ผลิตภัณฑ์ที่ทั้ง Samsung และ LG ที่ใช้ไทยเป็นฐานการผลิต ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในอาชนัน และคณะฯ (2558, อ้างแล้ว)

3. มองออกไปข้างหน้า: แนวโน้มการส่งออกของไทยและปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ

แนวโน้มการส่งออกของไทยในอนาคตจะฟื้นตัวเมื่อไหร่คงขึ้นอยู่กับการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกเป็นสำคัญ วันนี้ความรวดเร็วของการฟื้นตัวเศรษฐกิจโลกขึ้นอยู่กับหลายๆ ปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุมของรัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนาขนาดเล็กต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย หากมองย้อนไปตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของวิกฤต Sub-prime เราจะเห็นได้ว่าการคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจโลกของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF (International Monetary Fund) ซึ่งมักถูกใช้อ้างอิงเป็นข้อสมมติที่หน่วยงานเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ผิดพลาดในลักษณะมองโลกในแง่ดีเกินไป (Overestimate) ที่ตัวเลขคาดการณ์มักจะสูงกว่าตัวเลขที่เกิดขึ้นจริง โดยล่าสุด IMF ก็ปรับลดประมาณการณ์เศรษฐกิจโลกในปี 2558 อีกครั้งเหลือร้อยละ 3.3 จากเดิมที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 4 ที่สำคัญ ส่วนต่างระหว่างตัวเลขคาดการณ์และตัวเลขจริงสูงมากสำหรับประเทศกำลังพัฒนา ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะแบบจำลองที่ใช้ไม่สามารถผนวกบทบาทของเครือข่ายการผลิตของบริษัทข้ามชาติเข้าไปในแบบจำลองได้อย่างเหมาะสมและทำให้อนุมานผิดพลาดเกี่ยวกับธรรมชาติการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาที่ผ่านมามีเป็นอิสระจากการขยายตัวของประเทศพัฒนาและน่าจะเป็นที่มีโอกาสกลจักรขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก (ภาพที่ 3)

เราจะเห็นได้ว่าการคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจโลกของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF (International Monetary Fund) ซึ่งมักถูกใช้อ้างอิงเป็นข้อสมมติที่หน่วยงานเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ผิดพลาดในลักษณะมองโลกในแง่ดีเกินไป (Overestimate) ที่ตัวเลขคาดการณ์มักจะสูงกว่าตัวเลขที่เกิดขึ้นจริง โดยล่าสุด IMF ก็ปรับลดประมาณการณ์เศรษฐกิจโลกในปี 2558 อีกครั้งเหลือร้อยละ 3.3 จากเดิมที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 4

ในระยะเวลาอันสั้นในช่วง 1-2 ปีข้างหน้า สถานการณ์เศรษฐกิจโลกก็น่าจะยังคงอึมครึมและใช้ระยะเวลาอีกสักพักหนึ่งในการฟื้นตัว ความรวดเร็วในการฟื้นตัวเร็ว-ช้าของเศรษฐกิจโลกขึ้นอยู่กับความร่วมมือในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจในระดับโลกร่วมกัน (Policy Coordination) ซึ่งจากประสบการณ์วิกฤตเศรษฐกิจ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ความร่วมมือในระดับนโยบายล้มเหลว ต่างคนต่างเอาตัวรอด ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำนานถึง 20 ปีน่าจะมีส่วนช่วยเตือนสติผู้นำของประเทศมหาอำนาจต่างๆ ในการกำหนดทิศทางของนโยบายการแก้ปัญหาที่ต้องมองให้กว้างกว่าเศรษฐกิจภายในประเทศของตน แต่ต้องประเมินผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกที่จะตามมาด้วย

สำหรับประเทศไทย เราคงไม่สามารถมีบทบาทอะไรได้มากนักในการกระตุ้นให้เกิด Policy Coordination ดังนั้นโจทย์เศรษฐกิจที่อยู่ข้างหน้า ณ ขณะนี้ คือ เราจะบริหารเศรษฐกิจไทยอย่างไรในช่วงที่เศรษฐกิจโลกยังอึมครึมอยู่ นอกจากนั้นเราคงต้องติดตามอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการชะลอตัวของเศรษฐกิจจีนที่ต่ำเป็นประวัติการณ์กว่า 20 ปี ตัวเลขคาดการณ์ล่าสุดของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย หรือ ADB (Asian Development Bank) เชื่อว่าเศรษฐกิจจีนจะขยายตัวเพียงร้อยละ 6.8 ในขณะที่ M. Wolf Chief Economics Commentator ของ Financial Times เชื่อว่าตัวเลขการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจีนที่รายงานโดยทางราชการมักจะเกินความเป็นจริงและคาดว่าทั้งปี 2558 อาจโตเพียงร้อยละ 4⁹

ความท้าทายที่เศรษฐกิจไทยที่ต้องเผชิญจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจจีนน่าจะแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ ค่าเงินหยวนอ่อนค่า และการชะลอตัวของเศรษฐกิจจีน

ประเด็นแรก คือ แนวโน้มการอ่อนค่าของเงินหยวนที่อ่อนค่าลงในช่วงเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา¹⁰ ในประเด็นนี้หากเราพิจารณาผลทางตรงจากการอ่อนค่าของเงินหยวนแล้ว ผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยไม่น่าจะมีมากนักเพราะที่ผ่านมาตั้งแต่ต้นปี 2558-ปัจจุบัน ค่าเงินบาทอ่อนค่าลงอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบกับหยวนไม่ว่าเราจะพิจารณาจากอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างบาทต่อหยวน หรือการพิจารณาอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ การตีความการลดค่าเงินหยวนว่าเป็นความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ หากผู้กำหนดนโยบายคิดว่าเป็นความตั้งใจที่จะลดค่าเงินหยวนก็จะเกิดปัญหา คือจะนำไปสู่สงครามการลดค่าเงิน (Currency War) ผลที่จะตามมาคือ เงินดอลลาร์แข็งขึ้นทั่วโลก ทำให้สหรัฐอเมริกาที่กำลังจะฟื้นตัวกลับซบเซาลงไปอีก และที่สำคัญไปกว่านั้นประเทศในภูมิภาคนี้กำลังมีหนี้ในสกุลเงินดอลลาร์เยอะขึ้นเรื่อยๆ และนั่นคือความเสี่ยงที่ส่วนราชการต้องระมัดระวังและติดตามอย่างใกล้ชิด

วันนี้มันคงยากที่จะเข้าใจว่าแท้จริงแล้วการลดค่าเงินหยวนเป็นความตั้งใจจริงหรือไม่ตั้งใจ ซึ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อน จากการที่ทุกวันนี้การส่งออกจีนที่ชะลอตัว ประกอบกับเงินทุนไหลออก ในขณะที่จีนต้องการผลักดันให้เงินหยวนก้าวขึ้นมาเป็นเงินสกุลหลักของโลกผ่านการถูกนับรวมเป็นส่วนหนึ่งของ Special Drawing Rights (SDRs) ของ IMF ดังนั้นการเริ่มปล่อยให้เงินหยวนเปลี่ยนแปลงตามกลไกตลาดโดยการขยายกรอบ

⁹ Financial Times, 'A New Chinese Export-Recession Risk', 15 Sep 2015 (downloading at <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/486bc716-5af0-11e5-9846-de406ccb37f2.html#axzz3nODaDisx>) เมื่อ 2 ตุลาคม 2558

¹⁰ Economist, *The Devaluation of the Yuan: The Battle of Midpoint*, 15 August 2015.

ค่าเงินจึงเป็นก้าวหนึ่งในหลายๆ ก้าวที่เงินกำลังทำ ท่าที่ดังกล่าวสะท้อนในค่ากล่าวสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีจีนสีจิ้นผิงที่ซีแอตเติล สหรัฐอเมริกาในระหว่างการเดินทางไปเยือนอย่างเป็นทางการ¹¹

ประเด็นที่สอง คือปัญหาถูกไล่จากการชะลอตัวทางเศรษฐกิจจีน การชะลอตัวของเศรษฐกิจจีนคงมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยระดับหนึ่ง แต่น่าจะอยู่ในวงจำกัด ส่วนหนึ่งมาจากการส่งออกของไทยไปจีนส่วนใหญ่เป็นการค้าขายกันภายใต้เครือข่ายการผลิตที่ส่งต่อไปยังตลาดอื่นๆ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป

ผลกระทบที่ตรงมาที่ไทยน่าจะเป็นผลทางอ้อม 2 ช่องทาง ช่องทางแรกซึ่งเกิดขึ้นแล้ว คือ ประเทศจำนวนมาก อาทิ อินเดีย บราซิล และออสเตรเลีย เป็นต้น ต่างได้รับอานิสงค์จากการขยายตัวของเศรษฐกิจจีน ผ่านการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าโภคภัณฑ์ ดังนั้นเมื่อเศรษฐกิจของจีนชะลอตัว ราคาสินค้าเหล่านี้เข้าสู่วัฏจักรขาลงและจะยังคงลงอย่างต่อเนื่อง ช่องทางที่สอง คือ การชะลอตัวของเศรษฐกิจจีนน่าจะทำให้เกิดแรงกดดันให้เงินทุนไหลออกจากจีนดังที่ได้เห็นในช่วงที่ผ่านมา แม้นักวิเคราะห์จำนวนหนึ่งเชื่อว่าการไหลออกของเงินทุนน่าจะเป็นปรากฏการณ์ชั่วคราวและเป็นการกระทำของนักธุรกิจภายในของจีนเอง¹² แต่ไม่ว่าบทวิเคราะห์ดังกล่าวจะถูกหรือไม่ การไหลออกเป็นปรากฏการณ์ชั่วคราวหรือไม่ เราคงได้เห็นความผันผวนในการเคลื่อนย้ายเงินทุนในตลาดเกิดใหม่ รวมทั้งประเทศไทย

4. ประเด็นส่งท้ายการเตรียมความพร้อมของไทย

บทความนี้นำเสนอสถานการณ์การส่งออกของไทยในช่วง 7 เดือนแรกของปี 2558 ซึ่งกำลังเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคม เพราะประเทศไทยพึ่งพาการส่งออกเป็นกลจักรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การส่งออกที่ชะลอตัวทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็ชะลอตัวตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นเหตุให้หลายฝ่ายตั้งคำถามถึงความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศที่พึ่งพาการส่งออก คำถามในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นทุกครั้งเมื่อเศรษฐกิจโลกชะลอตัว คำถามเชิงลบดังกล่าวนี้ นักเศรษฐศาสตร์อ้างถึงว่าเป็น

¹¹ Financial Times, 'China Manufacturing Contracts at Fastest Pace in More than 6 Years', 23 September 2015

¹² Economist, *Capital Flight from China: Flow Dynamics*, September 19, 2015.

สมมติฐาน Export Pessimism การพิสูจน์ความถูกต้องเหมาะสมของความเชื่อในเรื่อง Export Pessimism ถูกกลบโดยความกังวลผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจโดยรวม

สิ่งที่เรานำเสนอในบทความนี้ คือ สถานการณ์การส่งออกชะลอตัวไม่ใช่เพิ่งเกิดขึ้นในปี 2558 แต่เราเห็นแนวโน้มมาตั้งแต่ต้นปี 2556 และขนาดของผลกระทบรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ และเริ่มกระจายไปยังภาคส่วนอื่นๆ ในระบบเศรษฐกิจ ผลการดำเนินงานของภาคการส่งออกปัจจุบันเป็นผลมาจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกที่ไม่ได้เป็นไปตามที่คาดการณ์ที่ส่งผลกระทบเชื่อมโยงไปยังประเทศต่างๆ เกือบทุกประเทศในโลก การหันมาพึ่งตลาดใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นตลาดในภูมิภาค หรือ ตลาดใหญ่ อย่างอินเดีย รัสเซีย บราซิล เพื่อทดแทนตลาดเดิมอย่างสหรัฐฯ และสหภาพยุโรปจึงไม่ได้เกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญดังที่มักมีการอนุมานข้อมูลการกระจายตัวของตลาดส่งออกที่นิยมประเมินกับตามสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

แม้บางคนอาจมองว่าเศรษฐกิจโลกชะลอตัวเป็น New Normal แต่บทความนี้ชี้ให้เห็นว่า New Normal นี้เป็น New Normal สำหรับทุกๆ ประเทศในภูมิภาค และอาจเป็น New Normal ต่อทุกๆ ประเทศในโลก ประเทศไทยไม่ได้แปลกแยก (Outlier) จากประเทศอื่นๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งทุกๆ ประเทศเผชิญปัญหาในลักษณะเดียวกัน แต่ระดับความรุนแรงอาจแตกต่างกันบ้างไม่มากก็น้อย

หากเศรษฐกิจโลกไม่ฟื้นและ/หรือฟื้นตัวช้า การส่งออกของไทยคงยังซบเซาและคาดว่าในปี 2558 อัตราการขยายตัวการส่งออกคงไม่มีตัวเลขที่เป็นบวก คำถามที่สำคัญที่ผู้กำหนดนโยบายของไทยต้องเผชิญ คือ ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเล็กจะอย่างไร?

สิ่งที่เราทำได้ในตอนนี้ คือ การประคองสถานการณ์ หรือการบริหารในภาวะที่เศรษฐกิจโลกอยู่ในช่วงขาลงอย่างเหมาะสมบนสมมติฐานที่ว่าเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มที่จะซบเซาไปอีกอย่างน้อยอีก 1 ถึง 2 ปีข้างหน้า โดยหลักการภาครัฐจำเป็นต้องเพิ่มบทบาทในกระตุ้นความต้องการภายในประเทศในระยะสั้นเพื่อประคองสถานการณ์ในช่วงที่การส่งออกยังไม่ฟื้นตัวดี

โจทย์การบริหารในภาวะที่เศรษฐกิจโลกอยู่ในช่วงขาลงของไทยสลับซับซ้อนขึ้นมากกว่าปกติ เพราะเรายังไม่ชัดเจนว่าเศรษฐกิจโลกจะฟื้นตัวเมื่อไหร่ เราคงต้องระมัดระวังในการหากิจกรรมกระตุ้นและกระตุ้นอย่างไรที่ทำให้เราสามารถประคองเศรษฐกิจไทยในช่วงเปลี่ยนผ่าน ปัญหาดังกล่าวสลับซับซ้อนขึ้นอีกภายใต้ปัญหาภายในประเทศของไทยที่กำลังรุมเร้าอยู่ ณ ขณะนี้ทั้งการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ การไม่ออกมาตราการกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้นผ่านการใช้จ่ายภาครัฐเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ไม่ว่าจะใครเป็นรัฐบาลก็ตาม แต่ด้วยงบประมาณที่มีอยู่จำกัดและถ้าเราเชื่อว่าเศรษฐกิจจะซิมเป็นระยะเวลานาน การกระตุ้นเศรษฐกิจ หรือการอัดฉีดเงินในลักษณะเหวี่ยงแหเพื่อหวังผลแบบรวดเร็วเป็นสิ่งที่ต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะมันให้ผลเพียงแค่ระยะสั้นและไม่ได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการลงทุนตามมา ยิ่งไปกว่านั้นที่ผ่านมาระดับการกระตุ้นไปค่อนข้างมากแล้ว การกระตุ้นแบบเดิมจึงน่าจะมีผลจำกัดและสุ่มเสี่ยงที่จะนำไปสู่ปัญหาหนี้สินในระยะยาว

แต่ด้วยงบประมาณที่มีอยู่จำกัด และถ้าเราเชื่อว่าเศรษฐกิจจะซิมเป็นระยะเวลานาน การกระตุ้นเศรษฐกิจ หรือการอัดฉีดเงินในลักษณะเหวี่ยงแหเพื่อหวังผลแบบรวดเร็วเป็นสิ่งที่ต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะมันให้ผลเพียงแค่ระยะสั้นและไม่ได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการลงทุนตามมา ยิ่งไปกว่านั้นที่ผ่านมาระดับการกระตุ้นไปค่อนข้างมากแล้ว การกระตุ้นแบบเดิมจึงน่าจะมีผลจำกัดและสุ่มเสี่ยงที่จะนำไปสู่ปัญหาหนี้สินในระยะยาว

ที่สำคัญภายใต้สถานการณ์เช่นนี้แม้การบริโภคภายในประเทศจะเพิ่มขึ้นและทำให้เศรษฐกิจโดยรวมขยายตัวเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ผู้ประกอบการก็ตระหนักว่าการบริโภคที่เพิ่มขึ้นและเศรษฐกิจที่กระเตื้องขึ้นจะเป็นไปแบบประเดี๋ยวประด๋าว ดังนั้นจึงไม่มีใครที่จะลงทุนขยายกำลังการผลิตเพื่อรองรับการบริโภคอย่างนี้ แตกต่างจากการส่งออก เพราะเมื่อมีคำสั่งซื้อ ความต้องการซื้อจะเป็นอะไรที่มั่นคงกว่าและทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำให้การลงทุนภาคเอกชนขยับตัว เรื่องดังกล่าวเป็นความแตกต่างที่สำคัญที่ไม่ควรละเลยและเป็นหัวใจที่สำคัญในการบริหารภาวะที่เศรษฐกิจโลกอยู่ในช่วงขาลง

มาตรการระยะสั้นอีกเรื่องที่น่าจะพอเป็นแรงขับเคลื่อนได้ คือการกระตุ้นการส่งออกไปยังตลาดในภูมิภาค อย่าง กัมพูชา ลาว พม่า เพราะตลาดมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยอุปสรรคที่สำคัญ คือ logistic cost ของการค้าข้ามแดนที่ทำให้ราคาสินค้าที่ถึงผู้บริโภคเพิ่มขึ้นอย่างไม่จำเป็น ส่วนใหญ่เป็นผลจากการเก็บเบี่ยบายรายทางระหว่างประเทศของประเทศที่นำเข้า เรื่องดังกล่าวเกิดกำลังความสามารถของภาคเอกชนที่จะไปลดได้ แต่เป็นสิ่งที่ภาครัฐสามารถเข้ามามีบทบาทแก้ไขได้และต้องเร่งดำเนินการ แม้วันนี้จะมีความพยายามกระตุ้นการค้าไปยังประเทศเพื่อนบ้านผ่านมาตรการส่งเสริมศูนย์การค้าชายแดน หรือ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่การกระตุ้นในลักษณะดังกล่าวเป็นการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในระยะปานกลาง เช่น การย้ายโรงงาน หรือ การไปเปิดร้านในบริเวณดังกล่าว การลงทุนดังกล่าวต้องการโอกาสทางธุรกิจในระยะสั้นเป็นตัวกระตุ้น เพราะเมื่อผู้ประกอบการเห็นช่องทางธุรกิจที่ชัดเจน การลงทุนก็จะตามมาไม่ว่าจะมีมาตรการสิทธิประโยชน์หรือไม่ก็ตาม ดังนั้นการจัดลำดับความสำคัญของการแก้ปัญหาเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ต้องทบทวน

มาตรการระยะสั้นอีกเรื่องที่น่าจะพอเป็นแรงขับเคลื่อนได้ คือการกระตุ้นการส่งออกไปยังตลาดในภูมิภาค อย่าง กัมพูชา ลาว พม่า เพราะตลาดมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยอุปสรรคที่สำคัญ คือ logistic cost ของการค้าข้ามแดนที่ทำให้ราคาสินค้าที่ถึงผู้บริโภคเพิ่มขึ้นอย่างไม่จำเป็น

สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาในระยะยาว ควรมุ่งไปที่การกระตุ้นให้ภาคเอกชนลงทุน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ผ่านการลงทุนภาครัฐโดยเฉพาะการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน แม้วันนี้การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานจะเป็นอะไรที่ถูกหยิบยกขึ้นมาอย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แต่หัวใจไม่ได้อยู่เพียงการเร่งลงทุน แต่ต้องพิจารณาการจัดลำดับความสำคัญให้ดี หากจัดไม่ดีลงทุนผิด ผลการกระตุ้นที่คาดหวังไม่เป็นไปอย่างที่คิด และอาจตามมาด้วยปัญหาหนี้สาธารณะ การจัดลำดับความสำคัญต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำรัฐบาลว่าจะให้เศรษฐกิจไทยพัฒนาไปในทิศทางใด นอกจากนั้นการจัดลำดับความสำคัญของโครงการหลีกเลี่ยงไม่ได้กับการพิจารณาโครงการช่ยคมนาคมของเงินที่วันนี้มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการค้าการลงทุนของโลก

ตารางที่ 1

ผลการดำเนินงานของตลาดส่งออกที่สำคัญๆ ของไทยระหว่างปี 2545 - ก.ค. 2558

	สัดส่วนต่อการส่งออกรวม				อัตราการขยายตัว 7 เดือนแรกของปี 2558
	2545-47	2548-55	2556-57	7 เดือนแรก ของปี 2558	
1. เอเชียตะวันออก	52.1	53.8	56.4	55.2	-5.8
1.1 เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ	31.1	31.1	30.4	29.3	-7.1
1.1.a. จีนและฮ่องกง	12.0	16.1	17.1	16.1	-7.2
1.2 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	21.0	22.8	26.0	25.8	-4.2
1.2 a. CLMV	3.6	6.0	8.7	10.2	8.5
2. กลุ่ม +6 (ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และ อินเดีย)	3.7	6.6	7.2	7.6	6.4
2.1 ออสเตรเลีย	2.6	4.2	4.3	4.4	11.1
2.2 อินเดีย	0.8	2.0	2.4	2.6	-0.9
3. ตลาดส่งออกหลักเดิม	32.0	22.3	19.3	20.5	-0.7
3.1 สหรัฐอเมริกา	17.4	11.5	10.3	11.2	3.7
3.2 สหภาพยุโรป (15)	14.6	10.8	9.0	9.3	-5.5
4. ตลาดใหม่	4.3	6.1	6.6	6.0	-17.0
4.1 ตะวันออกกลาง	3.7	4.9	5.1	4.9	-14.4
4.2 รัสเซีย	0.3	0.4	0.5	0.3	-43.0

4.3 บราซิล	0.3	0.8	0.9	0.8	-16.4
4.4 ตลาดใหม่ในสหภาพยุโรป	0.6	1.2	1.0	1.0	-12.1

ที่มา: คำนวณจากตาราง EC_XT_003_S2 : สินค้าออกและสินค้าเข้าจำแนกตามกลุ่มประเทศที่เผยแพร่โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 2

รายการสินค้าส่งออกของไทยในช่วง 2557- ก.ค. 2558

	สัดส่วนต่อมูลค่า ส่งออกรวม*	อัตราการขยายตัว	
		2557	7 เดือนแรกของปี 2558
1. สินค้าเกษตร	7.6	4.8	-6.7
1.1 ข้าว	2.0	30.6	-7.8
1.2 ยาง	2.4	-22.3	-20.7
1.3 มันสำปะหลัง	1.5	20.4	20.3
1.4 ผลไม้	0.6	27.6	-8.2
1.5 สินค้ากสิกรรมอื่นๆ	0.7	14.4	-9.2
1.6 ผลิตภัณฑ์จากสัตว์	0.5	57.1	28.9
2. สินค้าประมง	0.8	7.6	-14.4
2.1 กุ้ง, ปู, กุ้ง, และล็อบสเตอร์	0.3	0.4	-15.3
2.2 ปลา	0.3	11.6	-9.4
2.3 ปลาหมึก	0.1	10.5	-19.3
2.4 สินค้าประมงอื่นๆ	0.1	39.5	-18.1
3. สินค้าป่าไม้	0.6	8.1	0.9
4. สินค้าเหมืองแร่	0.3	-36.1	-52.0
4.1 น้ำมันดิบ	0.0	-61.3	-90.3
4.2 สินแร่อื่นๆ	0.2	35.6	-7.6
5. สินค้าอุตสาหกรรม	88.9	6.4	-2.5
5.1 สินค้าเกษตรแปรรูป	12.0	3.8	-3.5
อาหาร	6.9	2.2	-4.2
น้ำตาล	1.3	2.9	0.0
ปลากระป๋องและปลาแปรรูป	1.3	-3.9	-11.4
กุ้ง-ปูกระป๋องและแปรรูป	0.4	-8.7	-11.1
เบ็ด-ไม้กระป๋องและแปรรูป	1.0	2.3	4.1

(มีต่อ)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

	สัดส่วนต่อมูลค่า ส่งออกรวม*	อัตราการขยายตัว	
		2557	7 เดือนแรกของปี 2558
สับปะรดกระป๋องและแปรรูป	0.3	6.4	8.8
ผลไม้กระป๋องและแปรรูปอื่นๆ	0.4	11.8	2.6
ผลิตภัณฑ์อาหารที่ผลิตจากแป้ง	0.5	10.1	9.3
ผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ	1.7	5.9	-10.6
เครื่องดื่ม	1.0	20.2	9.4
ผลิตภัณฑ์ยาง	1.7	-4.3	-16.5
กระดาษ	0.8	10.5	1.2
ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	0.5	19.1	1.8
หนังและเครื่องหนัง	0.4	12.2	6.5
อาหารสัตว์	0.6	13.3	6.4
สินค้าเกษตรแปรรูปอื่นๆ	0.2	-5.2	19.3
5.2 สินค้าอุตสาหกรรมที่ไม่รวมสินค้า			
เกษตรแปรรูป	76.9	-1.7	-2.3
สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	3.3	6.1	-5.9
รองเท้าและชิ้นส่วน	0.3	14.2	-6.7
อิเล็กทรอนิกส์	14.6	8.1	-0.5
คอมพิวเตอร์	0.1	21.9	9.8
ชิ้นส่วนและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์	6.6	4.2	-3.3
แผงวงจรรวมและชิ้นส่วน	3.4	10.4	4.6
วงจรมพิมพ์	0.6	39.8	17.6
อุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคม	1.7	3.8	-3.5
ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ	2.2	14.6	-1.5
เครื่องใช้ไฟฟ้า	5.8	11.1	0.1
เครื่องปรับอากาศ	2.1	10.9	0.7
เตาไมโครเวฟ, เตาอบ, และอุปกรณ์			
ประกอบอาหารที่ใช้ไฟฟ้า	0.3	3.6	-10.0

(มีต่อ)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

	สัดส่วนต่อมูลค่า ส่งออกรวม*	อัตราการขยายตัว	
		2557	7 เดือนแรกของปี 2558
ตู้เย็น	0.8	6.8	1.5
เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านอื่นๆ	1.2	19.1	1.3
ชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้า	1.4	9.2	-0.8
ผลิตภัณฑ์โลหะ	4.4	-5.0	0.2
เหล็กและเหล็กกล้า	1.3	-25.8	6.8
อลูมิเนียม	0.5	18.5	-6.3
ทองแดง	0.5	3.5	-11.0
โลหะอื่นๆ	2.0	4.5	1.4
ยานยนต์	15.0	6.4	2.4
รถยนต์นั่ง	3.6	4.7	18.2
รถกระบะและรถบรรทุก	4.4	3.8	-9.1
รถจักรยานยนต์	0.6	-12.1	12.9
ยานพาหนะอื่นๆ	0.3	18.1	21.2
ชิ้นส่วนและอุปกรณ์สำหรับยานยนต์	6.1	11.2	2.1
อากาศยาน, เรือ, แพ่น, และรถไฟ	1.0	6.8	-9.0
เครื่องจักรและอุปกรณ์	9.1	15.3	2.9
เครื่องประดับ	3.3	13.4	6.4
เคมีภัณฑ์	3.2	0.0	-20.3
ปิโตรเคมี	5.5	14.3	-9.6
ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม	4.0	-6.7	-19.2
อุปกรณ์การถ่ายภาพและภาพยนตร์	0.9	-10.1	3.7
ทัศนูปกรณ์	1.1	13.3	12.4
เครื่องใช้ในห้องน้ำและเครื่องสำอางค์	1.1	2.1	-7.0
เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน	0.5	1.7	-8.9

(มีต่อ)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

	สัดส่วนต่อมูลค่า ส่งออกรวม*	อัตราการขยายตัว	
		2557	7 เดือนแรกของปี 2558
สินค้าอุตสาหกรรมอื่นๆ	3.9	12.0	2.5
สินค้าส่งออกอื่นๆ	1.8	-6.9	-14.3
ทองคำ	1.5	-10.5	-13.5
สินค้าอื่นๆ	0.3	9.9	-18.2
สินค้ากลับส่งออก	0.1	263.5	-27.7
สินค้าส่งออกรวม (ตามสถิติศุลกากร)	100.0	5.8	-3.4

หมายเหตุ: * สัดส่วนต่อการส่งออกรวมระหว่าง ม.ค. – ก.ค. 2558

ที่มา: คำนวณจากตาราง EC_XT_008_S2 : มูลค่าและปริมาณสินค้าออกจำแนกตามกิจกรรมการผลิตที่เผยแพร่โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3

การคาดการณ์อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจปี 2558 ของหน่วยงานต่างๆ

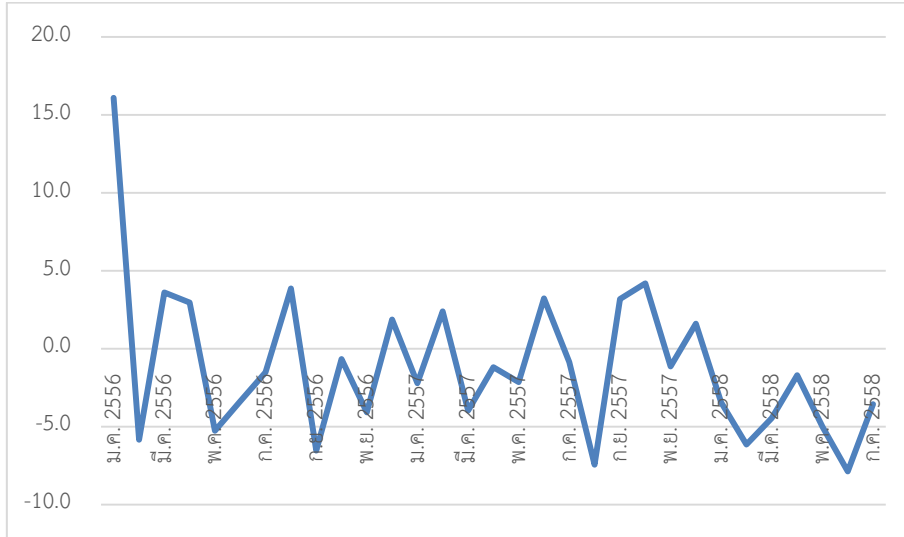
	อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจ (%)
ธนาคารโลก (ต.ค.57)เม.ย.58	(4.0)3.5
ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ธ.ค.57)[มี.ค.58] ก.ค.58	(4.5)[4.0] 3.6
ธนาคารแห่งประเทศไทย มิ.ย.58	3.0
ศูนย์วิจัยกสิกรไทย เม.ย.58	2.8
หอการค้าไทย (ก.ค.57)[พ.ย.57] เม.ย.58	(5.0)[4.0] 3.2
สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ (ก.ย.57)[มี.ค.58] มิ.ย.58	(5.4)[3.8] 3.4
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [พ.ค.58] ส.ค.58	[3.5-4.5] 2.7-3.2
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง(สศค.) [ต.ค.57] เม.ย.58	[3.6-4.6] 3.2-4.2
ธนาคารกรุงไทย [พ.ย.57] ก.ค.58	[3.9] 2.6

หมายเหตุ: ระยะเวลาที่คาดการณ์นำเสนอตามลำดับ อาทิ ธนาคารโลก (ต.ค.57)เม.ย.58 หมายถึงว่า ณ ตุลาคม 2557 ธนาคารโลกคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจไทยในปี 2558 ขยายตัวร้อยละ 4 และปรับลดลงการคาดการณ์เหลือเพียงร้อยละ 3.5 ในเมษายน 2558

ที่มา: ผู้เขียนรวบรวมจากสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

ภาพที่ 1

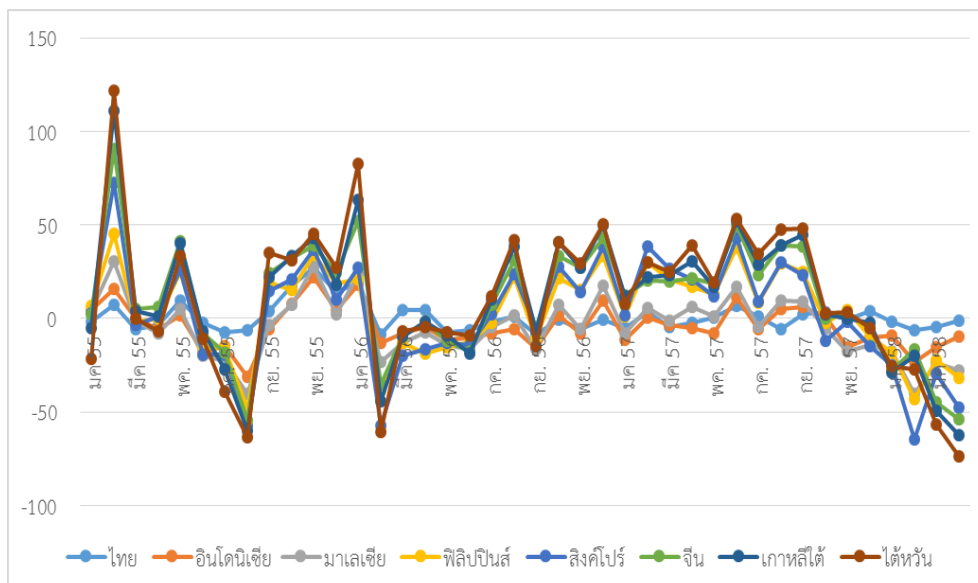
อัตราการขยายตัวของการส่งออกของไทยรายเดือนระหว่าง มกราคม 2556- กรกฎาคม 2558

ที่มา: คำนวณจากฐานข้อมูล CEIC database

ภาพที่ 2

สถานการณ์การส่งออกของไทยเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค

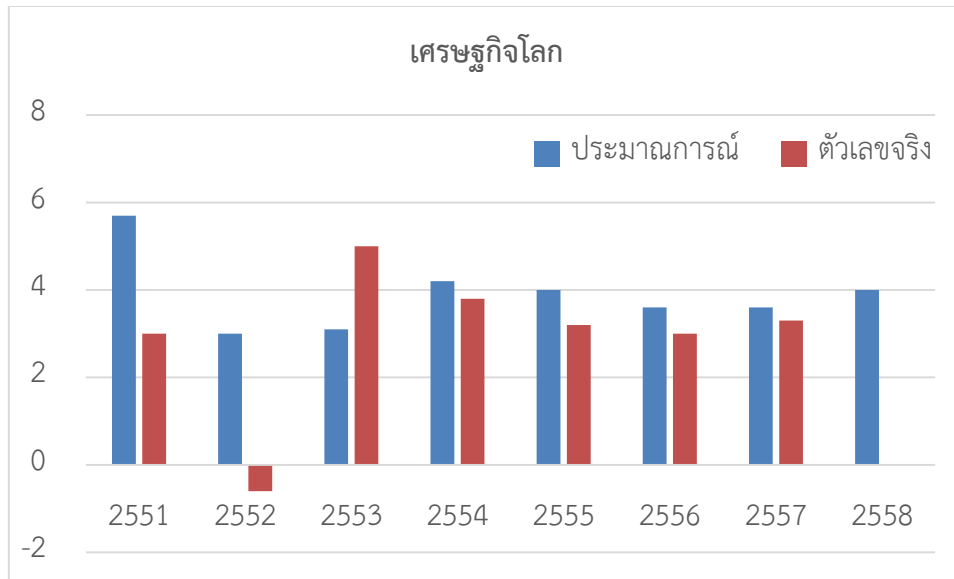
ที่มา: คำนวณจากฐานข้อมูล CEIC database

ภาพที่ 3

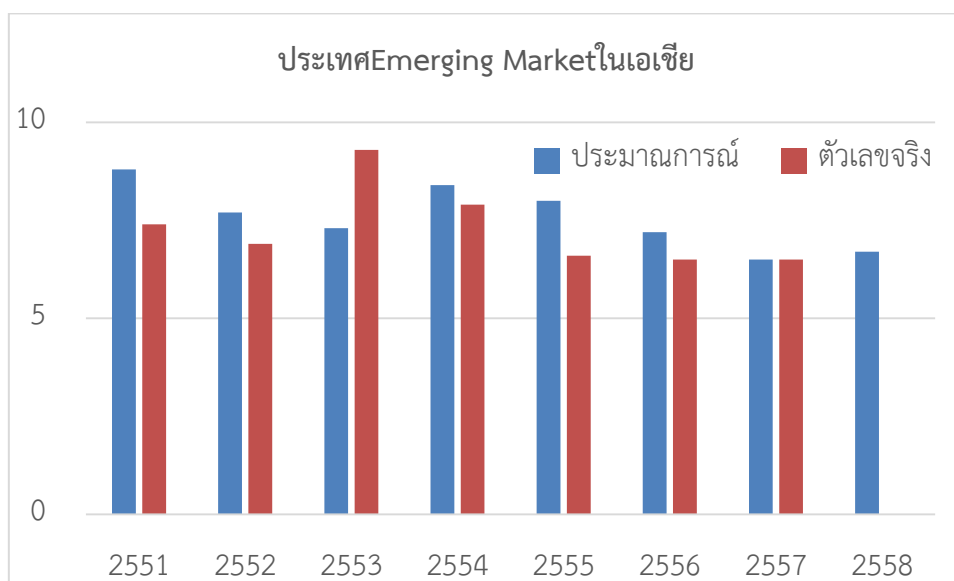
การประมาณการณ์และตัวเลขการขยายตัวที่เกิดขึ้นของโลก

ประเทศ Emerging Market ในเอเชีย และประเทศอาเซียน 5 ประเทศหลักระหว่างปี 2551-58

3.1 เศรษฐกิจโลก

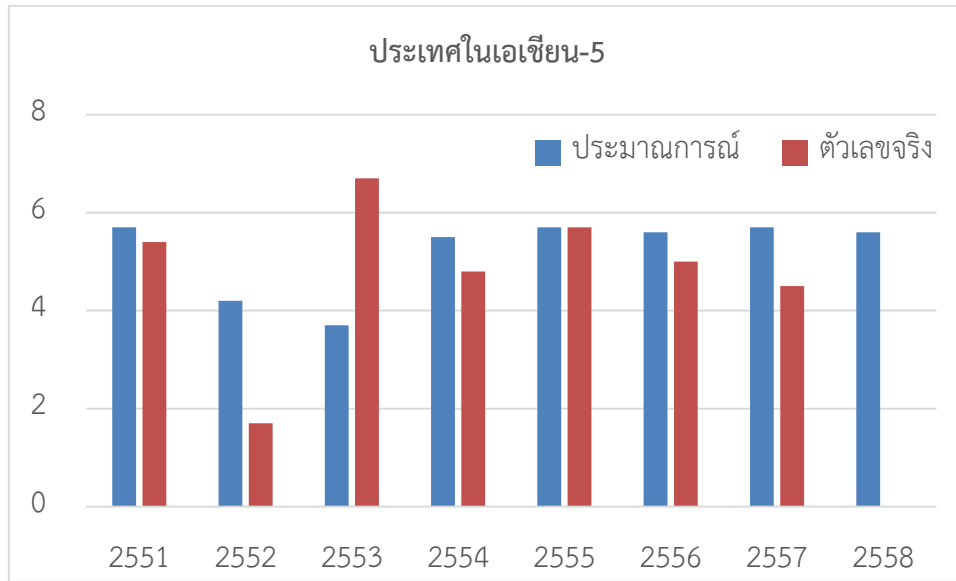

3.2 ประเทศ Emerging Market ในเอเชีย

3.3 ประเทศอาเซียน 5 ประเทศ (มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และไทย)

ที่มา: ผู้เขียนรวบรวมจาก World Economic Outlook, International Monetary Fund (IMF)